

Majuskeli ja minuskeli

Kaksi keski-ikäistä kohtalaisen menestynyttä insinöörinretkua istuu pöydän ääressä vastustusten. Kummallakin on varusteenaan perinteinen huolellisesti teroitettu HB-kovuinen lyijykynä, kumi, aluspahvi ja puolikas sanomalehden sivua. Ja tietysti tuoppi helmeilevää pilsneriä. Raavitan niskaa ja päänahkaa. Mutistaan. Sanomalehtiin kirjoitetaan harvakseltaan kirjaimia, kummataan ja ihmetellään innokkaasti, mitä pirua tuokin tarkoittaa.

Joskus pitää mennä kirjahyllystä kaappaamaan nykysuomen sanakirja tai sivistyssanakirja. Karttaakin saatetaan tarvita, mutta tietokoneesta pysytään visusti erossa. Se ei ole reilua. Nettiä voi käyttää korkeintaan lopputarkastukseen.

Pilsnerilaseja joudutaan täyttämään mutta harvakseltaan. Täysinäisten ruutujen määrä kasvaa ja tyhjien hupenee. Pöydän pinnalle kertyy kummausjätettä. Viimeiset ruudut käyvät tuskaisiksi, mutta tunnin tai parin kuluttua tiimityö tuottaa tulosta, ja voidaan todeta kuin urheilukilpailuissa, että se on siinä.

Täytetään tietysti kuvaristikkoa. Se on todella hauskaa hommaa. Tulee kummallisen täytynyt olo, kun huomaa ovelan komman. Ristikoiden kanssa puuhastelua suositellaan etenkin vanheneville. Kun käyttää aivojensa pohjakerroksia, dementia ei tulekaan koputtelemaan.

Perinteinen ristikko lähentelee jo sadan vuoden ikää. Ensimmäinen sellainen julkaistiin Amerikassa vuonna 1913. Suomessa ensimmäisen ristikon painoi Suomen Kuvalehti vuonna 1925 ja ensimmäisen kuvaristikon Helsingin Sanomat vuonna 1955.

Ristikoiden täyttely edellyttää melkoisen hyvää kyseisen kielen hallintaa. Olen joskus yrittänyt englanniksi tai ruotsiksi, eikä edes pikkulapsille suunnattuja saa täyteen.

Suomessa toimii myös Sanasepot-niminen ristikkoseura, joka on mm. teettänyt Teknillisessä korkeakoulussa ihan vakavassa mielessä diplomityön ristikoista ja niiden piirissä toimivien ihmisten ajatuskuluista. Samainen seura toimittaa radiossa suosittua vuorovai-kutteista Sanasepot-ohjelmaa.

Helsingin Sanomat vetää vielä tänäänkin hyvin kunnianhimoista linjaa sunnuntain ristikoissaan. Ne ovat sen verran ovelia, ettei enää juuri muihin viitsi tarttua. Muita kun saa suurin piirtein kirjoittaa mustekynällä.

Hesarin ristikon monivuotiselta tekijältä kysyttiin taannoin haastattelussa, mikä on tyypillinen hyvä vihje. No esimerkiksi AIDAN TEKIJÄ. Siis isoilla kirjaimilla ja eri riveille kirjoitettuna. Ja vastaus on tietysti Verdi. Vastaavia venkuroita hän viljelee jatkuvasti.

Ristikoiden laatimisella voi jopa elää, mutta ratkomisella todellakaan ei. Hesarin sunnuntain suurristikoon tulee viikoittain viitisensataa vastausta, jotka arvatenkin kaikki ovat oikein. Voittajiksi arvotaan kymmenen oikein vastannutta. Mutta kun saa nimensä 20 euron palkinnon voittaneiden joukkoon, tuntee kuuluvansa pilkuntarkkojen kielinikkareiden Hall of Fame:iin.

Ai että mikä majuskeli ja minuskeli? No nehän ovat tietysti iso ja pieni kirjain.

pajen